

відшкодування заподіяної його жертвам шкоди // Наше право. – 2017. - № 3. – С. 71-74.

3. Підюков П.П., Устименко Т.П. Проблеми соціального захисту українського суспільства в умовах євроінтеграції посилення відповідальності за шкоду, заподіяну корупційними та іншими протиправними діяннями // Наукове забезпечення захисту прав та свобод громадян України в умовах інтеграції в Європейський простір [Текст]: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 25 жовтня 2018 р.) – С. 569-573.

4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // <http://zakon4.rada.gov.ua/Laws/show/435-15>.

5. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: Навчальний посібник. – К.: Ваіте, 2014. – 280 с.

6. Європейська конвенція з відшкодування шкоди жертвам насильницьких злочинів від 24 листопада 1983 р. // http://zakon4.rada.gov.ua/Laws/show/994_319.

Заярна Анастасія Олександрівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
Навчально-наукового інституту заочного та
дистанційного навчання Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент **Бабаніна В. В.**

ВИКРАДЕННЯ ЯК ФОРМА ПРОЯВУ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 188-1 КК УКРАЇНИ

Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання, змушують виробників підіймати тарифи за надані послуги, щоб перекрити затрати на видобуток, доведення до встановлених показників якості та транспортування води, електричної або теплової енергії населенню. Так, тариф на водопостачання в Богуславі станом на лютий 2019 р був найвищим в регіоні. Представник КП «Вододар» заявив, що втрати води при її подачі становлять близько 90% за умови, що лише 25% втрат можна включити до її вартості під час формування тарифів. Втрати води «Полтававодоканалу» становлять близько 28%, що становить або

близько 6 мільйонів 250 кубометрів в рік. Згідно інформації громадської спілки «Правозахисна асоціація адвокатів Дніпропетровської області «Асистент» за 2018 р., Державний реєстр судових рішень містить понад 1200 вироків та рішень суду у справах крадіжок тепла та електроенергії і ще біля 300 за незаконне під'єднання до мережі водопостачання. Суми завданих збитків становлять від 10 000 до 80 000 гривень, тобто за підсумком законослухняні платники втрачають десятки мільйонів гривень.

Законом України № 2119-VIII від 22.06.2017 р. до Кримінального кодексу України (далі – КК України) були внесені зміни у зміст та назву ст. 188-1. Зокрема було значно розширено предмет кримінально-правової охорони ст. 188-1 КК України: окрім викрадення електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання, кримінальна відповідальність уже передбачалася за такі діяння і щодо води. Виникає питання що ж слід розуміти під поняттям «викрадення»?

В доктрині кримінального права України висловлюються різні підходи щодо розуміння поняття «викрадення». Так, В. Г. Кундеус під викраденням розуміє умисне протиправне заволодіння шляхом фізичного вилучення предметами матеріального світу, яким властивий рухомий стан, з будь-яких спонукань усупереч або поза волею потерпілої сторони» [3, с. 3]. На думку вченого, термін «викрадення» повинен розглядатися як єдина видова категорія, а об'єктивними ознаками, які характеризують сутність викрадення в даних складах злочинів, є: 1) дія – заволодіння шляхом фізичного вилучення; предмет викрадення – предмети матеріального світу з особливим режимом обігу; 2) спосіб викрадення – таємно чи відкрито; 3) обставини викрадення – проти або поза волею власника чи іншого володільця. Практично такі ж об'єктивні ознаки характеризують таку видову категорію викрадення як «викрадення майна», об'єктивними ознаками якого В. Г. Кундеус визнає: 1) дія – незаконне заволодіння шляхом фізичного вилучення; 2) предмет викрадення – рухоме майно; 3) спосіб викрадення – таємно чи відкрито; 4) обставини викрадення – проти або поза волею власника чи іншого володільця [4, с. 66].

На думку М. І. Мельника, викрадення, як діяння, «характеризуються протиправним корисливим оберненням на свою користь або користь інших осіб чужого майна, яке заподіює пряму шкоду власникові і здійснюється, як правило, проти волі власника: крадіжка (ст. 185 та 188-1)» [5, с. 478]. Такі злочини, на його думку, «полягають у протиправному безоплатному вилученні чужого майна і оберненні його на користь винної особи або інших осіб, що завдає

шкоди власникові чи іншому володільцеві цього майна. Протиправність діяння тут означає, що заволодіння чужим майном відбувається: 1) у спосіб, який заборонено законом; 2) особою, яка не має право на таке майно. Під безоплатністю розуміється вилучення майна на користь винного або інших осіб без еквівалентної заміни, тобто без рівноцінного відшкодування вилучених матеріальних цінностей іншим майном, грошовими коштами або людською працею. Часткове (нееквівалентне) відшкодування вартості вилученого майна не виключає наявності в діях винної особи складу зазначених злочинів. Вилучення у вказаний вище спосіб майна призводить до заподіяння його власникові чи іншому володільцеві реальної і прямої майнової шкоди. Заподіяння матеріальної шкоди у вигляді упущеної (втраченої) вигоди не може визнаватися ознакою цих злочинів, оскільки при цьому не відбувається вилучення майна із фондів його власника» [5, с. 479].

На переконання Л. М. Кривоченко, викрадення виражається в дії (активній поведінці) і означає незаконне, безоплатне вилучення чужого майна поза волею власника. Викрадення повинно бути безоплатним: винний не повертає викрадене, не оплачує його вартість, не відшкодовує її будь-яким еквівалентом [1, с. 494]. Вчені В. В. Кузнецов, А. В. Савченко та О. Ф. Штанько під поняттям «викрадення» розуміють як незаконне, безоплатне, поза волею власника вилучення чужого майна. Злочини, передбачені ст. 185–191 КК України, відносяться ними до корисливих посягань на власність, що поєднані з оборненням чужого майна на користь винного чи інших осіб [2, с. 373].

Слід відзначити, що до зловживань шляхом викрадення вдаються не лише пересічні громадяни, але й великі підприємства та компанії. Так, ПАТ «АК «Київводоканал» звинуватив забудовника ЖК «Традиція» у незаконному підключенні до централізованої системи міського водопостачання. Вироком суду було накладено стягнення заборгованості в сумі 466 198,42 грн. з ДП «Селидіввугілля», у зв'язку з незареєстрованим (самовільним) підключенням Д=100 мм їх до водопровідних мереж, що знаходяться на балансі КП «Компанія «Вода Донбасу» від мереж с. Рубежне Новогродівської ділянки Красноармійського регіонального виробничого управління на територію шахти «1/3 Новогродівська» ДП «Селидіввугілля».

З метою, щоб уникнути викрадення води з 22.01.2020 р. на деяких територіях України буде запущений пілотний проект «Розумний облік» (SmartMetering) на базі мережі NB-IoT. Цим проектом передбачено, що на вузли комерційного обліку води в

інфраструктурі водоканалів буде встановлено обладнання, за допомогою якого в онлайн-режимі зніматимуться та передаватимуться дані щодо обсягів подачі води. Послуга дозволить автоматизувати процес збору даних, їх обробку та управління.

Отже, викрадення характеризується незаконним (поза волею власника) і безоплатним оборненням (привласненням) винною особою на свою користь або користь інших осіб чужого майна. Оборнення майна на свою або іншої особи користь означає одержання матеріальної вигоди за рахунок зменшення матеріальних цінностей без оплати їх вартості та відшкодування їх еквіваленту (безоплатно). Таке оборнення вчиняється проти волі власника майна при завідомій відсутності у винного права на таке майно. Це означає, що викрадення завжди спрямоване на заподіяння майнової шкоди власнику майна. Під привласненням в даному разі слід розуміти протиправне і безоплатне утримання (відособлення і неповернення) відповідним суб'єктом чужого майна. Одним із різновидів викрадення є і викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання, передбачене ст. 188-1 КК України.

Ознакою викрадення слід також вважати заподіяння власнику майна, яке викрадається, майнової шкоди, що має прямий і реальний характер. При цьому, викрадення, передбачене у ст. 188-1 КК України, призводить до зменшення грошових і товарно-матеріальних цінностей, які на момент вчинення злочину знаходяться у володінні (не обов'язково документально оформленому) власника. Упущена (втрачена) вигода не входить в обсяг викраденого, не впливає на кваліфікацію, проте може бути врахована при призначенні покарання і при заявленні цивільного позову у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. В. Сташис, В. Я. Тація. Харків: ТОВ «Одіссей», 2006. 1184 с.
2. Кузнецов В. В., Савченко А. В., Штанько О. Ф. Сучасне кримінальне право України: курс лекцій. Київ: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. 640 с.
3. Кундеус В. Г. Кримінально-правова характеристика викрадення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.08. Харків, 2004. 19 с.
4. Кундеус В. Г. Кримінально-правова характеристика викрадення: дис. ... канд. юрид. наук / Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2004. 223 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

Копитова Олена Сергіївна,

суддя Північного апеляційного господарського суду, старший співробітник відділу організації наукової, діяльності та захисту права інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

КОЛІЗІЇ ГАЛУЗЕВОГО І КОНСТИТУЦІЙНОГО РОЗУМІННЯ НОРМ ПРАВА: НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА ЄДНІСТЬ СУДОВОГО ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Період, який нині проживає Україна, називається перехідним. Швидкоплинні трагічні події останніх років впливають на соціальний зміст держави, роблячи його все більш строкатим, фрагментарним та поляризованим. Це є нічим іншим, як загостренням перехідних процесів, що обумовлюють відмову від консервативного демократичного транзиту, який вичерпав себе на етапі встановлення «фасадної» демократії [6, с. 219]. Загалом країни перехідного періоду характеризуються різноманітністю політичних подій, а також кількістю постійно впроваджуваних реформ. Їх ще можна визначити як країни «транзитного суспільства». Під час цього періоду яскраво простежується «транзит влади», і, що особливо небезпечно (однак є природною рисою такого суспільства), – «транзитність законодавства». Зокрема, ООН транзитними визначає постконфліктні суспільства, суспільства, що зазнали репресій і потребують поновлення верховенства права, примирення у зв'язку із широкомасштабними порушеннями права людини в умовах інституціональної кризи та кризи ресурсів, що вичерпуються, зниженою безпекою та проблемами розколу населення [2; 3, с. 534] за різними ознаками.

Прогнозованість не тільки матеріального, а й процесуального законодавства, чіткість та ясність процесуальних норм права є складовою правової визначеності як конституційного елементу правової упевненості судді передусім щодо власної судової незалежності при вчиненні тих чи інших процесуальних дій. Оскільки в інакшому, як справедливо наголошує Ханс Петер Гравер – «суддя